

MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINNIN OHJEISTUSTA VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Aika Maanantai 25.10.2021 klo 11-13

Paikka Teams-kokous

Paikalla *Puheenjohtaja*

Sanna Sihvola, neuvotteleva virkamies, MMM

Jäsenet

Antonia Husberg, maaseutuylitarkastaja, MMM

Markus Lounela, lainsäädäntöneuvos, MMM

Timo-Ville Nieminen, lainsäädäntöneuvos, MMM

Anne Vainio, erityisasiantuntija, MMM

Tuomas Lihr, erityisasiantuntija, OM

Jyri Inha, lainsäädäntöneuvos, VM

Hanna-Mari Kuhmonen, erityisasiantuntija, TEM

Johanna Alatalo, neuvotteleva virkamies, STM

Pysyvät asiantuntijat

Hilkka Vihinen, tutkimusprofessori, Luonnonvarakeskus

Olli Voutilainen, erikoistutkija, Luonnonvarakeskus

Sihteeri

Laura Latvakoski, asiantuntija, MMM

1. Kokouksen avaus ja esittäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 11.01. Käytiin esittäytymiskierros.

2. Työryhmän työn tavoitteet ja tehtävät sekä työtavat (liite 1)

Esittelijä: Sanna Sihvola, MMM

Maa- ja metsätalousministeriö asetti maaseutuvaikutusten arvioinnin ohjeistusta valmistelevan työryhmän 14.9.2021 toimikaudelle 15.9.-31.12.2021. Maa- ja metsätalousvaliokunta linjasi keväällä, että maaseutu- ja aluevaikutusten arviointi tulee lisätä selkeästi osaksi oikeusministeriön johdolla parhaillaan uudistettavaa vaikutusarviointiohjetta.

Työryhmän työn tavoitteena on varmistaa yhteiskunnallisten maaseutuvaikutusten huomioon ottaminen osana hallitusten esitysten valmistelua, laatia ohje maaseutuvaikutusten arvioinnista joko osaksi hallituksen esitysten vaikutusten vaikutusarviointiohjetta tai tehdä siitä oma erillinen ohjeensa ja lisätä maaseutuvaikutusten arviointiosaamista valtioneuvoston sisällä.

Työryhmän tehtävät: 1) suunnitella ja laatia ohje maaseutuvaikutusten arvioinnista joko osaksi hallitusten esitysten vaikutusten arviointiohjetta tai tehdä siitä oma erillinen ohjeensa; 2) suunnitella koulutussuunnitelma, jolla valtioneuvoston säädösvalmisteluun osallistuvat koulutetaan maaseutuvaikutusten arvioinnin laatimiseen; ja 3) työryhmän jäsenten tehtävänä on viestiä hallinnonaloillaan maaseutuvaikutusten arvioinnin ohjeistuksen valmistelun etenemisestä.

Esityksen jälkeisessä keskustelussa todettiin, että aluevaikutusten arvioinnin osuus ei sisälly työryhmän työhön. Todettiin myös, että koulutussuunnitelman laatiminen on aikataulullisesti haastava, ja sitä on ehkä järkevämpi ajatella vasta ensi vuoden puolella.

Päätös: Käytiin keskustelua ja merkittiin asettamispäätös tiedoksi.

3. Maaseutuvaikutusten arviointi maaseutupolitiikassa

Esittelijä: Antonia Husberg, MMM

MVA-menetelmää on kehitetty jo pitkään maaseutupolitiikassa. MVA linkittyy maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) tehtäviin.

Vuodesta 2009 eteenpäin menetelmää ja siihen liittyviä työkaluja on rahoitettu maaseutupolitiikan valtakunnallisista tutkimus- ja kehittämisvaroista. Menetelmää on kehitetty osallistavana prosessina, mm. yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Parhaillaan on käynnissä MAKOVA-hanke (maaseutuvaikutusten arviointimenetelmän käyttö,

kokemukset ja vaikutukset Suomessa –tutkimus). Paljon tutkimusta on taustalla, tyhjästä ei lähdetä liikkeelle.

Uudessa maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa ja maaseutupoliittisessa julkilausumassa MVA on vahvasti mukana. MVA mainitaan myös OECD:n maaseutupolitiikan periaatteessa 7.

Esityksen jälkeisessä keskustelussa todettiin, että ohjeistus saisi olla enemmän menetelmäpainotteista.

Päätös: Kuultiin esitys, käytiin keskustelua ja merkittiin tiedoksi.

4. Tutkimuksen näkökulma maaseutuvaikutusten arviointiin

Esittelijä: Olli Voutilainen, Luke

MAKOVA-hanketta (maaseutuvaikutusten arviointimenetelmän käyttö, kokemukset ja vaikutukset Suomessa –tutkimus) rahoittavat maa- ja metsätalousministeriö maaseutupolitiikan neuvoston esityksestä.

MAKOVA-hankkeessa havaittuja MVA-käytön keskeisiä kulmakiviä: MVA koetaan menetelmänä raskaaksi, mikäli MVA-prosessi toteutetaan käyttäen koko MVA-tarkistuslistaa. Metodin joustavaa, tilannekohtaista soveltamista peräänkuulutetaan. Paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutu-alueuudistus on yksi hyödyllinen työkalu myös MVA:n toteutuksessa. Jälkiseuranta/-arviointi on ollut puutteellista MVA:n yhteydessä.

Yksi haaste MVA:n yleistymiselle on, että Suomessa on jo käytössä lukuisia päätösten vaikutusten ennakkoarviointimenetelmiä, joista osa on (toisin kuin MVA) myös lakisääteisiä. MVA tulisi kytkeä osaksi joka tapauksessa tehtäviä arviointeja. Kun MVA toteutetaan, sen tarpeellisuus tulee olla selkeä. Yksi avainongelmista on prosessinomistajuuden puute.

MVA edelleen suhteellisen heikosti tunnettu. Tiedottamisessa pitää pystyä osoittamaan menetelmän käytön konkreettiset hyödyt. Yleisimpänä MVA:n hyötynä on metodin osallistavan otteen ansiot.

Esityksen jälkeisessä keskustelussa todettiin, että pohja-aineistoa on hyvin, ja menetelmän käytöstä on sekä hyviä että huonoja kokemuksia. Tämä helpottaa työryhmän työtä aikataulupaineissa.

Keskustelussa todettiin, että on keskeistä luoda konkreettinen ja selkeä tarkistuslista. Säädösvalmistelijan näkökulmasta korostuu, että on keskeistä luoda väline joka auttaa, ei kauhistuta, säädösvalmistelijaa.

Keskustelussa todettiin, että MVA tulisi olla mahdollisimman kokonaisvaltaisesti kohdentuva, kohteeseensa reagoiva ja vuorovaikutteinen. Tarkastellaan koko vaikutusten kirjaa ja mahdollisimman hyvin alueellisia variansseja. MVA:n erityinen lisäarvo tulee järkevästi perustella.

Todettiin, että MVA:n lisäarvo on se, että parannetaan politiikan toimivuutta ja osuvuutta ja estetään tahattomia vaurioita.

Pohdittiin myös MVA-tutkimuksesta saatuja best practices –käytäntöjä, joita työryhmä voi huomioida työssään. Kansainvälisissä best practices –käytännöissä on ammennettavaa työryhmälle. Myös Suomesta löytyy tapauskuvauksia MVA-prosesseista.

Päätös: Kuultiin esitys, käytiin keskustelua ja merkittiin tiedoksi.

5. Maaseutuvaikutusten arviointiohjeen laatiminen (liite 2)

Esittelijä: Antonia Husberg, MMM

Käytiin läpi maaseutuvaikutusten arviointiohjeen luonnospohjaa, josta lähdetään liikkeelle.

Ohjeen alussa lyhyt esittely maaseutuvaikutuksista. On hyvä mainita myös seuranta ja jälkiarviointi. Prosessin avaus hyvä olla; mitä menetelmään sisältyy.

Maaseutuindikaattorit ja Liiteri-palvelu eivät ole avoimia tietolähteitä. Mikä on avoin tietolähde, josta saadaan tietoa?

Tarkemmat ohjeet tulevat MMM:n nettisivuille. Sovittava virkahenkilöt/paneeli/työryhmä, jotka avustavat muita.

Esityksen jälkeisessä keskustelussa tehtiin lyhyt katsaus aluevaikutusten arvioinnin ohjeistuksen valmisteluun. Aluekehitysvaikutukset ovat mukana nykyisessä arviointiohjeessa, nyt päivitetään. MVA-työryhmän kokouksissa voidaan ottaa katsauksia aluevaikutusten arvioinnin ohjeistuksen etenemiseen.

Keskustelussa todettiin, että liikkeelle kannattaa lähteä kolmesta kysymyksestä: mitä, miksi ja miten. Käytännönläheisesti best practice-pohjaa.

Paneeli-ideaa kannatetaan. Verkostoituva toimintatapa sujuva, paljon tehokkaita voimia.

Ohjeesta tulee saada mahdollisimman hyödyllinen ja helppokäyttöinen. Keskeistä on, että havaitaan ja tunnistetaan vaikutukset.

Keskeistä kuvata, mitä vaikutuksilla tarkoitetaan, miten niitä voidaan arvioida ja mitä menetelmiä ja ohjelähteitä voidaan hyödyntää. Keskitytään spesifeihin asioihin.

Päätös: Kuultiin esitys luonnoksesta, käytiin keskustelua ja sovittiin jatkotyöstämisestä.

6. Muut asiat

Tausta-aineistona 24.9.2021 lähetetyt materiaalit:

- Maaseutuvaikutusten arviointimenetelmän toimivuus ja kehittäminen <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/109035/64001>
- Maaseutuvaikutusten arviointi työkaluksi alueuudistukseen
- Maaseutuvaikutusten arviointi kunnan kehittämisen työkaluna - Työkalupakki. Parempia palveluja läheltä osallistamisella ja resursseja kokoamalla

7. Sovitaan seuraavat kokoukset

Päätös: Seuraavat kokousajat kartoitetaan Doodle-kyselyn avulla.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.00.